

Nr 2.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av väckt motion angående en plan för utvecklingen och inriktningen av landets produktiva resurser m. m.

I en inom första kammaren väckt, till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion nr 171 har herr *Linderot m. fl.* föreslagit, dels att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att så snart ske kan och helst vid 1947 års riksdag en plan framlägges för utvecklingen och inriktningen av landets produktiva resurser samt att i fortsättningen regelbundet framläggas dylika planer, dels ock att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om skyndsamt utredning om de lämpligaste administrativa formerna för den ekonomiska planeringen.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Förevarande fråga var föremål för behandling jämväl vid 1946 års riksdag. I två likalydande motioner I: 189 och II: 296 föreslogs då, dels att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att så snart kunde ske och senast vid 1947 års lagtima riksdag en plan framlades för utvecklingen och inriktningen av landets produktiva resurser, i vilken samhälls-ekonomiska plan den direkta statsbudgeten inginge som en reglerande och balanserande faktor, samt att i fortsättningen regelbundet framlades dylika planer, dels ock att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om förslag angående inrättande av ett permanent statligt planeringsverk eller planeringsinstitut för uppgörande av de nödvändiga planerna och prognoserna för samhällsekonomiens utveckling.

Första kammarens andra tillfälliga utskott, dit motion I: 189 hänvisades, inhämtade yttranden över densamma från konjunkturinstitutet, Sveriges industriförbund, kooperativa förbundet, landsorganisationen i Sverige, Sveriges lantbruksförbund och riksförbundet landsbygdens folk. I sitt över motionen avgivna utlåtande nr 8 anförde utskottet, efter att ha refererat yttrandena, för egen del följande:

»En planering i stort för utnyttjande av landets produktiva resurser bör enligt utskottets uppfattning helt visst vara av värde för alla parter. Utskottet anser emellertid, att planeringsverksamheten, om den skall giva önskat resultat, bör bedrivas efter väsentligen andra linjer än som i motionen angivits. Det får nämligen anses helt uteslutet, att i ett samhälle som

vårt, vars näringsliv är i så hög grad baserat på export, såsom i motionen föreslagits göra upp detaljerade flerårsplaner, vilka skulle kunna garantera en på samma gång fullständig och effektiv samt jämn sysselsättning inom alla delar av näringslivet. Dylika planer skulle svårigen kunna anpassas efter de i stor utsträckning oförutsebara konjunkturväxlingarna på världsmarknaden. Det synes i stället vara angeläget, att planeringsverksamheten tager sikte på att i största omfattning söka lämpa de åtgärder, som behöva vidtagas, allt efter det aktuella lägets krav för att på så sätt så effektivt som möjligt söka motverka ogynnsamma inflytelser utifrån på det ekonomiska livet.

Utskottet anser det önskvärt, att de årliga prognoser för samhällsekonomin, som redan nu regelmässigt lämnas, om möjligt erhålla en fastare utformning. Vidare föreligger enligt utskottets mening ovedersägligen på vissa områden av näringslivet behov av rationalisering i olika avseenden, därvid även samhällets medverkan kan visa sig erforderlig. Utskottet kan däremot icke dela motionärernas uppfattning i fråga om lämpligheten att för ändamålet inrätta ett planeringsverk av i motionen angivet slag. Det förefaller utskottet i stället mera ändamålsenligt, om statsmakterna i samverkan med det enskilda näringslivet fortsätta på de vägar, som redan beträffs, och i görligaste mån söka bringa samstämmighet mellan enskilda och samhälleliga åtgärder för vinnande av en jämn och trygg utveckling.

Utskottet vill dessutom erinra om att riksdagen de senaste åren begärt ett flertal utredningar inom olika områden av samhällslivet, vilka skulle ha till ändamål att — envar inom sitt område — få till stånd en planering på längre sikt. Utskottet syftar härvid på de av riksdagen begärda utredningarna dels angående åtgärder mot landsbygdens avfolkning (riksdagens skrivelse 1944: 437), dels angående befolknings- och näringsförhållanden i Sverige (riksdagens skrivelse 1945: 536), dels ock angående samhällsplanering och beskattning av jordvärdestegring m. m. (riksdagens skrivelse 1945: 538). I allt fall synas resultaten av dessa utredningar böra avvaktas, innan ytterligare åtgärder vidtagas.

Då utskottet såsom av det anförda framgår icke kan finna, att ett bifall till motionen skulle medföra ökade förutsättningar för ett effektivt utnyttjande av landets produktiva resurser eller för ökad behovstillfredsställelse, får utskottet hemställa, att ifrågakarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.»

Utskottets hemställan bifölls av första kammaren. Andra kammaren avslog motionen II: 296.

I anledning av den till behandling nu förevarande motionen får utskottet anföras.

Såvitt utskottet kan finna har, sedan riksdagen år 1946 behandlade den föreliggande frågan, icke inträffat något, som kan motivera ett ändrat ståndpunktstagande.

Däremot vill utskottet framhålla ett par omständigheter, som giva ytterligare stöd åt utskottets förra året uttalade uppfattning. Under år 1946 tillsattes den s. k. markutredningen med uppgift att verkställa utredning av frågan om utformningen av en rationell markpolitik, såvitt angår jordens

användning för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk. Under innevarande år ha tillkallats särskilda sakkunniga med uppgift att utreda frågan om näringslivets lokalisering. Dessa utredningar torde komma att behandla spörsmål, som sammanhånga med frågan om utvecklingen av landets produktiva resurser. Utskottet kan icke finna annat än att en mera vittomfattande utredning i motionens syfte med nödvändighet först och främst måste komma att undersöka de spörsmål, som nämnda båda utredningar ha till uppgift att närmare överväga.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 mars 1947.

På utskottets vägnar:

OLOF LÖTHNER.

Närvarande: herrar *Löthner, Nils Elowsson, Birger Anderson, fru Svenson,** herrar *Rosenberg, Ramberg, Albertsson* och *Einar Eriksson.**

* Ej närvarande vid justeringen av utlåtandet.